

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefd>

YIL: 2022
CİLT: 7
SAYI: 2

MAKALE BİLGİSİ

Gönderildiği Tarih: 08.08.2022
Kabul Tarihi: 20.11.2022
Yayımlanma Tarihi: 28.12.2022

ARTICLE INFO

Submitted date: 08.08.2022
Accepted date: 20.11.2022
Published date: 28.12.2022

e-ISSN 2547-9865

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi

*Investigation Of Nermin Şenol Kalyoncu's
Work Titled "Salkımsöğütteki Orkestra"
In Terms Of Children's Literature*

Halil Kuru - Burcu Ünlü Kuru
Milli Eğitim Bakanlığı,
halilkuruoglu@gmail.com, burcuunlu09@gmail.com
0000-0002-0378-5259 - 0000-0002-1463-9310

Öz

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun seviyesine uygun olarak yazılan eserlerdir. Bu eserler, çocukların olumlu değerler kazanmalarını sağlamalı ve Türkçenin zenginliklerini aktarmalıdır. Günümüzde birçok çocuk kitabı yazılmaktadır. Bu eserler, çocuk edebiyatına uygunluk açısından incelenmelidir. Bu bağlamda çalışmada günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Nermin Şenol Kalyoncu'nun örneklem olarak ele alınan "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserinin, çocuk edebiyatı açısından uygunluğu incelenmiştir. Eserin iç ve dış yapı özellikleri, çocuk edebiyatına uygunluk açısından değerlendirilmiştir. Eser, dış yapı özellikleri olarak; boyut, kâğıt, kapak, cilt, resim ve sayfa düzeni, içyapı özellikleri olarak ise; tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım açısından incelenmiştir. Nitel bir araştırma olan çalışmada, tarama modellerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Veri çözümleme tekniği olarak ise betimsel çözümleme tekniği kullanılmıştır. Yapılan çözümler sonucunda, "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserin, çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklere sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Nermin Şenol Kalyoncu; çocuk edebiyatı; salkımsöğütteki orkestra.

Abstract

Children's literature products are works written according to the level of the child. These works should enable children to gain positive values and convey the richness of the Turkish language. Many children's books are written today. These works should be examined for suitability for children's literature. In this context, the suitability of the work of Nermin Şenol Kalyoncu, one of the authors of modern children's literature, called "Salkımsöğütteki Orkestra", which is considered as a sample, was examined in terms of children's literature. The internal and external structure characteristics of the work were evaluated in terms of suitability for children's literature. The work is examined in terms of external structure features; size, paper, cover, skin, picture and Page Layout, and interior structure features; theme, subject, heroes, language and expression. In the study, which is a qualitative research, the method of examining documents from screening models was used. As a data analysis technique, descriptive analysis technique was used. As a result of the analysis, it was seen that the work "Salkımsöğütteki Orkestra in" has the characteristics that should be found in children's literature works.

Keywords: Nermin Şenol Kalyoncu; children's literature; salkımsöğütteki orkestra.

i Bu makalenin araştırma ve yayın süreci "Araştırma ve Yayın Etiğine" uygun şekilde yürütülmüştür.

Giriş

İnsan hayatının 2 ile 14 yaşları arasında geçen gelişimsel dönemine çocukluk çağı denir. Bu çağda, çocuğun gelişim sürecini etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Dil ve edebiyat alanı da bu unsurların başında yer almaktadır. Dil ve edebiyat, çocuğun estetik zevk kazanmasına katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu sebeple, çocukların estetik değeri olan, seviyelerine uygun, eğlendiren ve öğreten nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle karşılaşmaları gerekmektedir (Şirin, 2000; Sever, 2003; Şimşek, 2006; Yalçın ve Aytaş, 2012; Kuru, 2018).

Çocuk edebiyatı, dil ve edebiyat alanının bünyesinde yer almaktadır. Edebiyat ve dil için geçerli olan kurallar, çocuk edebiyatı için de geçerlidir. Edebiyat eserleri, bu kurallara uygun olarak hazırlanmalıdır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun dil becerisini geliştiren, hayal dünyasına katkı sağlayan, olumlu değerler aktaran, öğreten, eğlendiren ve çocuk edebiyatının kurallarına uygun eserler olmalıdır.

Çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerin hedef kitlesi çocuklardır. Eserlerin oluşturulmasında, çocuğa görelilik ilkesine önem verilmektedir. Bu önem sebebiyle çocuklar için yazılan metinler, çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özelliklerine uygun eserler olmalıdır (Dilidüzgün, 2003).

Nitelikli çocuk kitapları, çocukların ilgisini çeker ve okuma alışkanlığı kazanmasına fayda sağlar. Çocukların seviyesine, ilgi ve isteklerine uygun olarak yazılmayan kitaplar, çocuklara olumlu bir katkı sağlamaz. Bu bağlamda çocukların seviyesine uygun, ilgi çekici ve hayal dünyasını zenginleştiren kitaplar yazılmalıdır.

Günümüzde çocuk edebiyatı alanında birçok eser verilmektedir. Eserler, nicelik olarak yeterli seviyede olmasına rağmen, nitelik olarak istenilen seviyede değildir. Bu sebeple Türk çocuk edebiyatının henüz emekleme döneminde olduğunu belirtmek gerekmektedir (İpşiroğlu, 2008; Sever, 2013).

Türk çocuk edebiyatı alanında olumlu yönde gelişim ve ilerleme sağlamak amacıyla nitelikli ve seviyeye uygun eserler verilmesi gerekmektedir. Çocukların dil gelişimine katkı sağlayan, maddi ve manevi kültürel değerlerimizi içerisinde barındıran, olumlu değerler aktaran, okuma sevgisi kazandıran, çocuğun dünyasına hitap eden ve çocuğa görelilik ilkesi özelliğine sahip eserler yazılmalıdır.

Araştırmacılar çocuk kitaplarının seçiminde özenli davranılması gerektiğini belirtmektedirler (Cemiloğlu, 2001; Sever, 2004; Yıldız, 2008; Belet, 2008). Bu bağlamda günümüzde nitelikli çocuk edebiyatı eseri veren yazarların ve eserlerinin iyi araştırılması gerekmektedir. Günümüzde Türk çocuk edebiyatı alanında nitelikli eserler veren yazarlarımızdan bazıları: Bestami Yazgan, Yalvaç Ural, Gülten Dayıoğlu, Mavisel Yener,

Gülçin Alpöge, Aytül Akal, Fatih Erdoğan, Ahmet Efe, Mehmet Güler, Ayşe Yamaç ve Hamdullah Köseoğlu'dur.

Türk çocuk edebiyatının günümüzdeki temsilcilerinden biri de Nermin Şenol Kalyoncu'dur. 1967 yılında Elazığ'da doğan yazar, 1989 yılında Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun olmuştur. 1996 yılında sınıf öğretmeni olarak göreve başlayan yazar, 2000 yılında çocuk kitapları yazmaya başlamıştır. Bu Yayınevi tarafından 2002 yılında, Ayla Çınaroğlu, Gülten Dayıoğlu ve Gülçin Alpöge'nin de jüri üyeliğinde yer aldığı öykü yarışmasında "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı çocuk edebiyatı eseriyle Jüri Teşvik Ödülü kazanmıştır. Yayınlanmış on ikiden fazla çocuk kitabı bulunan yazar, çocuk kitapları yazmaya devam etmektedir (Kalyoncu, 2017).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı ödüllü eserinin, çocuk edebiyatına uygunluğu bakımından incelemektir. Eser, çocuk edebiyatına uygunluk bakımından iç ve dış yapı unsurları açısından incelenmiştir. Bu bağlamda eser incelenirken aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1- Kitabın biçimsel özellikleri (boyut, kâğıt, kapak, cilt, resim ve sayfa düzeni) çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özelliklere göre yapılandırılmış mı?

2- Kitabın içerik özellikleri (tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım) çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özelliklere göre yapılandırılmış mı?

Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatı, estetik değeriyle çocuğa göre olan eserlerin yer aldığı bir alandır. Çocuk edebiyatı alanında yer alan sözlü ve yazılı eserler, çocuğa fayda sağlamak amacıyla oluşturulan eserlerdir. Eserler, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma, değerler aktarma ve çocuğun dil becerilerini geliştirme gibi faydalar sağlamaktadır. Bu durum çocuğa verilen değerlerin bir göstergesidir.

Çocuklar edebiyat ile erken yaşlarda tanışırlar. Anlatılan masallar ve söylenen ninniler ile büyürler. Eğitim hayatının başlaması ile de çocuk kitaplarıyla karşılaşırırlar. Bu sebeple çocuk edebiyatı yazarları, çocukların hayal dünyalarına dokunan, okuma sevgisi aşılayan, çocukların seviyesine uygun, ilgi çekici ve öğretici eserler oluşturmalarıdır.

Tarihi süreç içerisinde değeri zamanla anlaşılan çocuk edebiyatı alanı, ülkemizde nicelik olarak istenilen seviyede yer alsa da nitelik olarak istenilen seviyede değildir. Türk çocuk edebiyatı alanındaki meydana gelen olumlu gelişmeler, daha çok yenidir. (Neydim, 2000; Sınar, 2006; İpşiroğlu, 2008; Sever, 2013). Bu bakımdan nitelik olarak başarılı ve çocuğa uygun eserlerin oluşturulması gerekmektedir.

Günümüzde eğitim öğretim alanında çocuk kitaplarında da yararlanılmaktadır. Çocuğa hayati, okulu, eğitimi ve öğretimi sevdirmede çocuk kitaplarının önemli bir yeri vardır (Oğuzkan, 2001; Sever, 2004; Çağlayan, 2005; Kuru, 2016). Bu önem sebebiyle, çocukların nitelikli eserlerle karşılaşmaları gerekmektedir. Eserlerin araştırılması ve nitelikli olanların belirlenmesi önemlidir.

Türk çocuk edebiyatı eserlerinin durumunun nitelik olarak tartışma konusu olduğu bir gerçektir. Bu bakımdan günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserinin alana tanıtılması ve çocuk edebiyatı açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir.

Araştırmanın Yöntemi

"Bu çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olup, tarama modellerinden doküman incelemesi yöntemi esas alınarak gerçekleştirilmiştir. "Nitel araştırmalar verilerin teker teker okunması yoluyla kod ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasını sağlar" (Merriam, 1998, s. 58). Çalışmada araştırılan eser, bu yöntem ile incelenmiştir.

"Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 143)

Çalışmada Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eseri, çocuk edebiyatı kriterlerine uygunluk açısından tekrar tekrar ve farklı iki öğretmen tarafından okunarak taranmıştır. Eser, dış ve içyapı özellikleri açısından incelenmiştir. Eser, dış yapı özellikleri açısından boyut, kâğıt, kapak, cilt, resim ve sayfa düzeni; içyapı özellikleri açısından ise tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım bakımından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem (İncelenen Eser)

Bu çalışmanın evrenini günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Nermin Şenol Kalyoncu'nun öykü türünde ve çocuk edebiyatı kapsamında yazmış olduğu tüm eserleri oluşturmaktadır.

Çalışmada, nitel araştırmalarda kullanılan örnekleme türlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi belirlenmiş olup çalışmanın örneklemini yazarın öykü türünde yazmış olduğu "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eseri oluşturmaktadır.

Çalışmada örneklem olarak seçilen kitap hakkında bilgiler yer almaktadır.

Tablo1: "Salkımsöğütteki Orkestra" Adlı Eserin Bilgileri

Kitabın Adı	Yayınevi	Tür	Basım Yılı	Sayfa	Yaş
Salkımsöğütteki Orkestra	Bu Yayınevi	Öykü	2017	48	8+

Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Bu çalışmada incelenen "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eser, basılı materyal halinde temin edilmiştir. Eser, incelenirken belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. "Belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar" (Karasar, 2010, s. 77).

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı çocuk kitabı, çocuk edebiyatına uygunluk bakımından iç ve dış yapı özellikleri açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Kitabın içyapı unsurları, farklı branşlarda olan iki öğretmen tarafından tekrar tekrar okunup taranarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler ise, tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır.

Eser, dil zenginliği yönünden de incelenmiş, eserde kullanılan atasözleri, deyimler ve ikileme grupları tespit edilmiştir. Eserdeki deyimler ve atasözleri belirlenirken, Metin Yurtbaşı (2012) tarafından hazırlanan Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü ile Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğünden yararlanılmıştır. Ayrıca Türk Dil Kurumunun genel ağ adresindeki Atasözleri ve Deyimler Sözlüğünden de yararlanılmıştır. İkillemelerin belirlenmesinde ise Necmi Akyalçın (2007)'in Türkçe İkillemeler Sözlüğünden faydalanılmıştır.

Verilerin analizinde ve yorumlanmasında, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler, çalışmanın hedef ve amacı doğrultusunda alt başlıklar halinde ayrıntılı olarak sınıflandırılıp yorumlanmıştır.

Bulgu ve Yorumlar

Bu çalışmada incelenen eser, çocuk edebiyatı açısından dış ve içyapı unsurları bakımından iki farklı başlıkta değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

1. Eserin Dış Yapı Özellikleri

Bu bölümde, incelenen eserin dış yapı özellikleri kitabın boyutu, kâğıt, kapak, cilt, resim ve sayfa düzeni açısından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Kitabın Boyutları

Çocuk kitaplarının boyutları, çocuğun yaşına uygun büyüklükte ve hacimde olmalıdır. Çocuk kitabı eline aldığı zaman rahatlıkla okuyabilmelidir. Çocukların değişen ilgilerine göre farklı boyutta kitaplar seçilmelidir. Sürekli aynı boyuttaki kitaplar yerine çocuğun yaşına uygun boyutta kitaplar tercih edilmelidir (Tür Turla, 2005; Sever, 2003; Karatay, 2011).

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eser 19,5 cm uzunluk, 13,5 cm en, 0,5 cm kalınlıkta olup 48 sayfadır. Bu ölçülerdeki kitap 7-12 yaş aralığında olan çocuklar için uygun kitaplardır. Bu

bağlamda eser, çocuğun eline alıp rahatlıkla okuyabileceği ve taşıyabileceği boyutlarda olup, çocukların seviyesine uygundur.

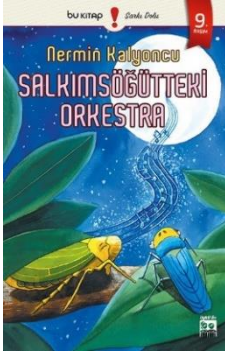
Kâğıt

Çocuk kitapları, kaliteli, birinci veya ikinci hamur kâğıda basılmalıdır. Kâğıt çok ince olmamalı ve kolay yırtılmamalıdır. Sayfalar, çocuk tarafından kolaylıkla çevrilebilir özellik göstermelidir. Sayfalarda yer alan resimler net baskı olmalıdır ve göz sağlığını olumsuz etkilememelidir (Tür Turla, 2005; Sever, 2013).

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserin sayfaları birinci kalite hamur kâğıdı özelliğindedir. Eserde çok parlak olmayan ve gözü yormayan bir kâğıt türü kullanılmıştır. Kağıttaki görseller net ve düzgün özelliktedir. Bu bağlamda eser, kâğıt özellikleri bakımından çocukların seviyesine uygun özelliklere sahiptir.

Kapak

Çocuk kitapla ilk tanıştığında kapak ile karşılaşır. Bu sebeple, çocuk kitaplarının kapağının dikkat çekici, kitabın konusu hakkında ipucu veren ve çocuğu meraklandırarak okumaya davet eden özellikte olmalıdır. Ayrıca kapak içerik hakkında etkili mesaj vermelidir (Tür Turla, 2005).

Resim 1: Salkımsöğütteki Orkestra, Ön Kapak

İncelenen "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde kaliteli ve parlak özellikte olan karton kapak kullanılmıştır. Ön kapakta kitabın içeriği hakkında ipucu veren ve çocukta merak uyandıran renkli görseller yer almaktadır. Arka kapakta ise, eser hakkında kısa bilgiler bulunmaktadır. Bu bağlamda eserin dış yapı özellikleri bakımından kapak tasarımı ve kalitesi çocukların seviyelerine ve ilgilerine uygun özelliktedir.

Cilt

Çocuk kitaplarında ciltlemeye önem verilmelidir. Ciltlemesi sağlam ve kaliteli olan kitaplar, uzun süre dağılmadan kullanılabilir.

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde tutkalla ciltleme tekniği kullanılmış ve kitap uzun süre dağılmadan kullanılabilir biçimde, standartlara uygun, kaliteli olarak ciltlenmiştir. Kitabın kenar kesimleri ise çapaksız ve düzgün bir şekildedir. Kitabın sayfa sayısının da az olduğu düşünüldüğünde, uygulanan ciltleme yöntemlerinin çocukların seviyesine uygun nitelikte olduğu söylenebilir.

Resim

Çocuk kitaplarında bulunan resimler, çocukların kendilerini ifade etmelerine fayda sağlayacak biçimde, bir sanatçı özgünlüğü ile resmedilmelidir. Resimler, insanın hafızasında daha çok kalır. Bu bakımdan çocuk kitaplarında yer alan resimler önemlidir (Özer, 2007).

Kitaplarda bulunan kahramanların resimleri dikkatli ve özen gösterilerek resmedilmelidir. Fiziksel portreler, metinde aktarılan kişilik özelliklerine uygun olacak şekilde hazırlanmalıdır. Resimler, kitabın kahramanlarının özelliklerini yansıtacak şekilde düzenlenmelidir (Sever, 2003)

İncelenen "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eser, Ebru Öztaylan tarafından resmedilmiştir. Eserdeki resimler renkli olarak basılmıştır. Çizer, resimlerde çok sayıda renkten faydalanmıştır. Resimler, eserdeki kahramanların özelliklerini yansıtacak özellikte olup, konuyu destekleyici niteliktedir. Kapak resimleri de içerik ile uyumlu şekilde hazırlanmıştır. Bu bakımdan çizerin kitabın konusuna hâkim olduğu izlenimine ulaşılmıştır.

Sayfa Düzeni

Çocuk kitaplarında sayfaların düzenli olması gerekmektedir. Çocuk, eserdeki metni ve ona ait olan resmi aynı sayfada görmelidir. Bu durum, çocuğun görsel ve işitsel algılamasını bütünleştirmesi bakımında önemlidir. Kitapların, satır aralıkları ve sayfa kenarlıkları da eşit bir şekilde okuyucuyu yormayacak düzende olmalıdır. (Tür-Turla, 2005; Kuru 2018)

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde, sayfa düzeni estetik ve titiz bir şekilde planlanmıştır. Sayfalarda bulunan paragraflar arası satır aralığı 0,5 cm olarak belirlenmiş, kelimeler arası mesafe ise 0,2 cm olarak düzenlenmiştir. Bu durum çocukların okuma hızına ve gelişimine katkı sağlamaktadır. Eserdeki sayfalarda yer alan bu düzen, okuyucunun gözünü yormadan, kelimelerin birbirine karışmasını önleyerek okumayı kolaylaştırmaktadır.

2. Eserin İç Yapı Özellikleri

Bu bölümde, incelenen eserin iç yapı özellikleri tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım bakımından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Tema

Çocuk kitaplarında ana fikir ve verilmek istenen iletiler vardır. Bu fikir ve iletiler, çocuğun seviyesine uygun, çocuğun anlayabileceği düzeyde olmalıdır. Çocuğun düzeyine uygun olmayan, karmaşık ve kapalı düşünceler çocuğu kitaptan uzaklaştırır. Bu durum çocuğun kitabı anlayamamasına yol açar; kitaba olan sevgiyi de zayıflatır.

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde, 8 yaş ve üzerindeki çocukların düzeyine uygun olarak; arkadaşlık, sabır, sevgi ve saygı temaları işlenmiştir. Temalar, çocuğun düzeyine uygun olarak, ilgi çekici, merak uyandırıcı ve anlaşılır bir anlatım biçimiyle eserde yer almıştır. Bu bağlamda eser, tema bakımından çocukların seviyesine uygun olup çocukların okuması gereken kitaplar arasında gösterilebilir.

Konu

Çocuk kitaplarındaki konular, çocukların seviyesine uygun olacak şekilde, ilgi çekici, eğlenceli ve öğretici nitelikte olmalıdır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı eserlerinde çocukların hayal dünyasını zenginleştiren, okuma sevgisini geliştiren ve olumlu değerler aktaran konular işlenmelidir.

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde, küçük bir ağustos böceğinin bizlere göre kısacık olan yaşamından kesitler sunulmaktadır. Eserde, küçük ağustos böceğinin sabırlı, meraklı ve azim dolu öyküsü anlatılmaktadır. İşlenen konu ise, zaman kavramının etrafında örülmüştür. Ağustos böceğinin doğumuyla başlayan olaylar, geçen zaman ile devam etmektedir. Salkımsöğüt ağacına ulaşma hedefiyle yola çıkan ağustos böceğinin yaşadığı olaylar, ilgi çekici ve eğlenceli bir şekilde eserde işlenmiştir. Arkadaşlık kavramıyla beraber çocukluk döneminin tüm saflığını ve temiz duygularını anlatan eser, çocukların zevkle okuyacağı ve anlayacağı bir yapıt olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kahramanlar

Çocuk kitaplarındaki kahramanlar, inandırıcı özelliklere sahip olarak eserde iyi işlenmelidir. Çocuk, eserdeki kahramanlarla özdeşleşebilmelidir. Çocuğun seviyesine uygun olarak oluşturulan kahramanların hangisinin örnek alınacağı veya alınmayacağı çocuğa hissettirilmelidir. Bu bağlamda eserdeki kahramanlar özenle işlenmelidir.

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde, nicelik bakımında çocuk seviyesine uygun olarak, Anne ağustos böceği, Mavi isimli ağustos böceği ve Yeşil isimli ağustos böceği şeklinde 3 karakter yer almaktadır.

Resim 2: Salkımsöğütteki Orkestra, Karakterler

Anne ağustos böceği, Mavi isimli ağustos böceğinin annesidir ve sevgi dolu özellikler taşımaktadır. Mavi isimli ağustos böceği olayların baş kahramanıdır. Asıl olaylar, Mavi isimli ağustos böceğinin etrafında yaşanmaktadır. Mavi isimli ağustos böceğinin, azimli, meraklı, hedefine başarıyla gitmeyi amaçlayan, saf ve temiz duygular taşıyan özellikleri vardır. Yeşil isimli ağustos böceği ise, Mavi isimli ağustos böceğinin arkadaşıdır. Arkadaşlık kavramının önemli olduğu, Yeşil isimli ağustos böceğinin özelliklerinde görülmektedir.

Dil ve Anlatım

Eğitim öğretimde dil eğitiminin en önemli amacı, kişilerin duygu, düşünce ve iletişim becerilerini olumlu yönde olacak şekilde geliştirmektir. Dil, bireyin yaşamını geçirdiği kültürünün temel ögesidir ve insanları birbirine yaklaştıran en güçlü araçtır. Bu sebeple dünyadaki bütün ülkeler kültürlerini ayakta tutabilmek için dil eğitimine önem vermektedirler (Alperen, 2001; Yıldız, 2008; Özbay, 2006).

Çocuk edebiyatı kitapları, çocukların hayal dünyalarını zenginleştiren, düşüncelerini ve duygularını geliştiren, eğlendiren, öğretici bilgiler veren ve olumlu değerler aktaran eserlerdir. Çocuklar, bu eserler aracılığı ile dilin inceliklerini de öğrenir. Bu sebeple, çocuk edebiyatı eserleri, Türkçenin inceliklerinin ve güzelliklerinin öğrenilmesinde çocukların yönlendirilebileceği önemli bir kaynaktır.

Araştırmacılar, ana dili öğretiminde aile dışında bulunan başarılı yazar ve şairlerin eserlerinden de destek alınması gerektiğini ifade etmişlerdir (Yıldız, 2008; Sever, 2004; Belet vd., 2008; Cemiloğlu, 2001). Bu bağlamda, dil eğitimde içerisinde dilimizin zenginliğini barındıran çocuk edebiyatı eserlerinden faydalanmak gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı alanının literatürü kapsamlı bir şekilde incelendiğinde görülüyor ki çocuk kitapları dil zenginliği bakımından da sıklıkla araştırılmıştır. Eserler, dil zenginliği açısından atasözü, deyim ve ikileme grupları açısından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır (Gökçe, 2008; Kaya, 2012; Batur vd., 2012; Alagöz, 2012; Oran, 2015; Kuru, 2016).

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eseri öykü türünde yazılmıştır. Eser, dil ve anlatım açısından açık, sade, duru ve anlaşılırdır. Cümleler kısa ve nettir. Anlatılmak istenen ifadeler, net olarak aktarılmıştır. Noktalama ve yazım kurallarına özenle dikkat edilmiştir. Öz Türkçe sözcüklerin kullanıldığı eserde, atasözleri hiç kullanılmamış ancak; deyimler ve ikilemeler sıklıkla kullanılmıştır.

Eserde, ana dili gelişimine katkı sağlayan, söz varlığını zenginleştiren atasözleri, deyimler ve ikilemeler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Eserdeki dil zenginliğine ait olan bulgular aşağıda belirtilmiş olup, ayrıntılı olarak tablo halinde de sunulmuştur.

-Atasözleri

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" isimli eserinde herhangi bir atasözü bulgusuna rastlanmamıştır.

-Deyimler

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" isimli eserinde yer alan deyimlere ait bulgulardan bazıları aşağıda belirtilmiştir. Eserde yer alan tüm deyimler ise ayrıntılı olarak tabloda belirtilmiştir.

- "...kaldığı yerden devam etmeye karar verdi" (Kalyoncu, 2017, s.7).
"...diye geçirdi aklından" (Kalyoncu, 2017, s.8).
"...sözünü keserek tekrar sormuştu" (Kalyoncu, 2017, s.9).
"...sözünü kesmeden dinlerdi" (Kalyoncu, 2017, s.10).
"...seslere kulak verdi" (Kalyoncu, 2017, s.14).
"...gülmemek için kendini tutmaya çalıştıysa da olmadı" (Kalyoncu, 2017, s.23).
"...korkudan bir çığlık attı" (Kalyoncu, 2017, s.26).
"...onları bulmaktan umudunu kesmiş" (Kalyoncu, 2017, s.28).
"...aramaktan yorgun düşmüş" (Kalyoncu, 2017, s.31).
"...şöyle bir göz attı" (Kalyoncu, 2017, s.34).
"...öz sularının tadına baktı" (Kalyoncu, 2017, s.36).
"...arasında gözden kayboldu" (Kalyoncu, 2017, s.43).

Tablo2: Eserde Yer Alan Deyimlerin Alfabetik Sıralaması

Eserde Yer Alan Deyimler	Deyim Sayısı
Akla gelmek	1
Aklından geçirmek	2
Allak bullak olmak	1
Bakakalmak	1
Can kulağıyla dinlemek	1
Canı yanmak	1
Çaba göstermek	1
Çekip gitmek	2
Çığlık atmak	1
Dikkat vermek	1
Göz atmak	1
Göz kamaştırmak	1

Gözden kaybolmak	1
Gözüyle görmek	1
Hayal kırıklığına uğramak	1
İç geçirmek	3
Karar vermek	2
Kendini tutmak	1
Kulak tırmalamak	1
Kulak vermek	2
Merak uyandırmak	1
Seyre dalmak	1
Sözünü kesmek	2
Tadına bakmak	1
Telaş almak	1
Umut kesmek	1
Uykuya dalmak	1
Uyuyup kalmak	1
Yorgun düşmek	2
Toplam Deyim	37

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" isimli eserinde birbirinden farklı 29 olmak üzere toplam 37 adet deyim yer almıştır. Eser, içerisinde bulundurduğu deyimler bakımından zengin seviyededir.

-İkilemeler

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" isimli eserinde yer alan ikilemelere ait bulgulardan bazıları aşağıda belirtilmiştir. Eserde yer alan tüm ikilemeler ise ayrıntılı olarak tabloda belirtilmiştir.

"...beşik gibi sağa sola sallandı" (Kalyoncu, 2017, s.13).

"...yavaş yavaş alçalıyordu" (Kalyoncu, 2017, s.14).

"...uzun uzun bakındı ama hiçbir şey göremedi" (Kalyoncu, 2017, s.26).

"...iri iri açılmış gözleri şimdi onları arıyordu" (Kalyoncu, 2017, s.26).

"...çeşit çeşit şarkılar çalındı" (Kalyoncu, 2017, s.43).

"...küçük küçük böcekler havalandı" (Kalyoncu, 2017, s.46).

Tablo3: Eserde Yer Alan İkilemelerin Alfabetik Sıralaması

Eserde Yer Alan İkilemeler	İkileme Sayısı
Çeşit çeşit	1
Çıtır çıtır	1
Garip garip	1
Gece gündüz	1
İşıl işıl	1
İri iri	1
İrili ufaklı	1
İstemeye istemeye	1
Kana kana	1
Küçük küçük	1
Sağa sola	3
Salkım salkım	1
Tatlı tatlı	1
Tekrar tekrar	1
Uzun uzun	1
Yavaş yavaş	3
Toplam İkileme	20

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" isimli eserinde birbirinden farklı 16 olmak üzere toplam 20 adet ikileme yer almıştır. Eser, içerisinde bulundurduğu ikilemeler bakımından zengin seviyededir.

Ayrıca dil ve anlatım bakımından incelenen eserin tamamında kişileştirme söz sanatı kullanılmış olup, karakterler kişileştirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eseri, çocuk kitaplarının taşınması gereken iç ve dış yapı özellikleri bakımından çocuklara uygun eserlerdir.

"Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde, çocuğun seviyesine uygun olarak arkadaşlık, sabır, sevgi ve saygı temaları yer almıştır. 7-12 yaş aralığındaki çocuklara uygun olan bu temalar, kitapta örtük olarak yer almıştır. Bu bağlamda eser, verdiği değerlerle çocuk okuyucuların okuması gereken kitaplardandır.

Yazar, "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserde, sade, anlaşılır, açık, öz Türkçe kullanmıştır. Eserde, çocuğun dil gelişimine katkısı açısından bolca deyim ve ikilemeler de yer almıştır. Eserde birbirinden farklı 29 olmak üzere toplam 37 adet deyim, birbirinden farklı 16 olmak üzere toplam 20 adet ikileme grubunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Çocuk kitaplarında dil zenginlikleri ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır (Gökçe, 2008; Kaya, 2012; Alagöz, 2012; Batur vd., 2012; Oran, 2015; Kuru, 2016). Bu araştırmalar ile karşılaştırıldığında kitapların deyimler ve ikilemeler bakımından zengin seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda eser, çocukların dil gelişimine ve Türkçe öğretimine katkısı bakımından zengin durumdadır. Eserin, Türkçe öğretimi sürecinde faydalanılması gereken kaynaklar arasında olduğunu belirtmek mümkündür.

Eser, tercih ettiği konu bakımından da çocuk gerçekliğine uygundur. Eserlerde yer alan kahramanlar da çocukların örnek alabileceği birer rol modeldir. Çocuklar, kendilerini eserdeki kahramanların yerlerine koyabilirler. Eserde çocukların beğeneceği, metindeki içerikle bağlantılı renkli resimler de bulunmaktadır. Bu durum çocukların hayal dünyalarını da olumlu yönde zenginleştirmektedir.

Çocuk edebiyatının iç ve dış yapı özellikleri açısından incelenen eser, çocuğun seviyesine uygun olup, çocuğun dil gelişimine olumlu katkı sunan, çocuğa okuma sevgisi kazandıran, kullanışlı ve önemli eserler arasında yer alıp, öğretmenlere ve öğrencilere önerilmektedir.

Eser hakkında birtakım öneriler ise şunlardır:

- Nermin Şenol Kalyoncu'nun çocuk edebiyatına uygunluğu açısından incelenen eserleri, değerler eğitimi açısından da ayrıntılı olarak incelenebilir.
- Nermin Şenol Kalyoncu'nun çocuk edebiyatına uygunluğu açısından incelenen eserleri, Türkçe dil zenginliği açısından daha kapsamlı ve ayrıntılı olarak değerlendirilebilir.
- Diğer çocuk kitabı yazarlarının çocuk edebiyatı ürünlerini de aynı yöntemlerle değerlendirilmesi çocuk edebiyatına olumlu katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Alagöz, F. C. (2012). Cahit Uçuk'un Masal Kitaplarında Temel Değerlerin Türkçe Eğitime Katkısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Alperen, N. (2001). Türkçe okuma ve yazma eğitim rehberi. Ankara: Alperen Yayınları.

Batur, Z. Ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitime Katkısı. Turkish Studies, 7(4), 1031-1049.

Belet, D. Ve Deveci, H. (2008). VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 2, 3, 4 Mayıs 2008 Bildiriler. Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi (s. 140-170). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Cemiloğlu, M. (2001). İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi (3. baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.

Çağlayan, A. (2005). Ahlak pusulası-ahlak ve değerler eğitimi. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Dilidüzgün, S. (2003). Çocuk edebiyatı ve metin türleri (Güneş, Z., Edt.), Çocuk Edebiyatı: Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Gökçe, B. (2008). Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

İpşiroğlu, Z. (2008). Çağdaş Çocuk ve Gençlik Yazınının Türkiye'deki İşlevi, Gelişimi ve Konumu. Çağdaş Türk Yazını (Hazırlayan: Zehra İpşiroğlu). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.

Kalyoncu, N. Ş. (2017). Salkımsöğütteki Orkestra (8. Baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Karasar, N. (2010). Bilimsel araştırma yöntemi (21. Baskı). Ankara: Nobel.

Karatay, H. (2011). Kuramdan uygulamaya Çocuk Edebîyatı. (1. baskı) Ankara: Grafiker Yayınları.

Kaya, M. (2012). Emine Işın'su'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Kuru, H. (2016). Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Kuru, H. (2018) Hamdullah Köseoğlu'nun "Küçük Ressam" ve "Elimi Bırakma Anne" Adlı Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2), 25-39.

Merriam, S. (1998). Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education. USA: JB Printing.

Neydim, N. (2000). Çocuk ve edebiyat. İstanbul: Bu Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (2001). Çocuk edebiyatı. Ankara: Anı Yayınları.

Oran, G. (2015). Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Özbay, M. (2006). Türkçe özel öğretim yöntemleri II. Ankara: Öncü Kitap.

Özer, A. (2007). Çocuk kitaplarındaki resimlerin "çocuğa göreliği", II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara: AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

- Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi. 4 (7), 175-225.
- Sever, S. (2003). Çocuk ve edebiyat. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). Türkçe öğretimi ve tam öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü (1. Baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Şimşek, T. (2006). Çocuk edebiyatı, Türk edebiyatı tarihi 4, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). Çocuk edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakıf Yayınları.
- Tür, G. Ve Turla, A. (2005). Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap. İstanbul: Ya-Pa Yayın.
- URL www.buyayinevi.com (29.07.2022 tarihinde erişildi.)
- URL www.tdk.gov.tr (29.07.2022 tarihinde erişildi.)
- Yalçın, A. Ve Aytaş, G. (2012). Çocuk edebiyatı (6. baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2000). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2008). Yeni öğretim programlarına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.